

Колесніков В. Є. КУЛЬТУРНИЙ КОМПЛЕКС, ЩО ЛЕЖИТЬ В ОСНОВІ ТВОРЧОСТІ АЛЬДО РОССІ. Творчість Альдо Россі глибоко вкорінене в століття розвитку італійської культури. Можна простежити вихідні форми творчості, що відбуваються з Римської класики пізнього періоду, з провінційних форм італійського Ренесансу, з італійської метафізичного живопису, з архітектури Італії 30х років. Ці культурні етапи фіксуються самим автором, акцентуються графікою Альдо Россі, комплексом цитування та теоретичними роботами. Творчість Альдо Россі, таким чином, дає можливість досить точно виявити культурні коди, в той час, як у більшості авторів набір культурних кодів може бути нечітко виражений, територіально розкиданий, випадковий і не усвідомлений рефлексією, що ускладнює розуміння і вивчення впливу культурного контексту на їх творчість.

Ключові слова: італійська метафізична живопис, культурний шар, культурний контекст.

Kolesnikov V.E. CULTURAL COMPLEX LAYING IN THE BASIS OF THE WORKS OF ALDO ROSSI. Creativity Aldo Rossi is deeply rooted in the centuries of the development of Italian culture. You can trace the original forms of creativity, originating from the Roman classics of the late period, from the provincial forms of the Italian Renaissance, from Italian metaphysical painting, from the architecture of Italy in the 30s. These cultural stages are clearly recorded by the author himself, accentuated by the graphics of Aldo Rossi, the citation complex and theoretical works. Creativity Aldo Rossi, thus, makes it possible to quite definitely identify cultural codes, while most authors may have a set of cultural codes that are not clearly expressed, geographically scattered, accidental and not realized by reflection, which complicates the understanding and study of the cultural context on their creation.

Keywords: Italian metaphysical painting, cultural layer, cultural context.

DOI: 10.29295/2311-7257-2019-98-4-73-86

УДК 711.1+13:502.33

Габрель М.М.

*Національний університет «Львівська політехніка»
(вул. Степана Бандери, 12, Львів, 79000, Україна; e-mail: gabreilmikola@gmail.com,
orcid.org/0000-0002-2514-9165)*

Косьмій М.М.

*ПВНЗ Університет Короля Данила
(вул. Коновальця, 35, м. Івано-Франківськ, 76000, Україна; e-mail: kosmiy.lud@gmail.com,
orcid.org/0000-0003-4823-5573)*

ЕМОЦІЙНА СКЛАДОВА У ФОРМУВАННІ ОБРАЗУ МІСТА

У статті визначено роль «емоційних» (нематеріальних) чинників у формуванні образу міста; обґрунтовано шляхи його розвитку; здійснено пошук оптимальних поєднань емоційного й аналітичного у формуванні позитивного образу. Зокрема: виявлено й обґрунтовано структурну модель образу міст, визначено, як у сучасних умовах трансформується це поняття; оцінено вплив емоційної складової й нематеріальних чинників на процеси в місті та його образ; досліджено феномен образу міста, його емоційної складової на прикладі вибраних міст; обґрунтовано вимоги до формування позитивного образу міста, визначено шляхи, розкрито засоби й шляхи його підсилення. Авторами на основі критичного аналізу розроблених стратегічних документів розвитку Львова й Івано-Франківська розкрито відображення феномену образу міста в документах; соціологічними опитуваннями виявлено сприйняття міста мешканцями і приїжджими; застосовано експертну оцінку з використанням лінгвістичних змінних; а також описано власні емоції при сприйнятті образу міст.

Ключові слова: емоції, сприйняття, образ міста, структурна модель образу міста, його неповторність (унікальність), багатовимірність простору міста.

Вступ. Важливою проблемою сьогоднішніх міст є спотворення їх образу (в широкому розумінні цього терміна). Архітектор повинен формувати позитивний образ міста, розуміти і розкривати засоби, якими цього можна досягти. Існують «сірі» міста чи їх окремі райони, які запам'ятовуються лише своєю монотонністю, і навпаки – виразні. Образ Львова як

скарбниці ЮНЕСКО останніми роками спотворюється реальною урбаністичною практикою та новими реаліями життєдіяльності, образ Івано-Франківська формується через народні традиції й українські звичаї.

Розглядаючи місто як складний системотехнічний комплекс, який має свої складові, функціональні зв'язки і

«АРХІТЕКТУРА»

відносини, підкреслимо, що саме ненаповнені функціонально зв'язки (нематеріальні чинники), що характеризуються як відносини, і є тією сферою, де зосереджена емоційна складова та інші якісні характеристики образу міста.

Метою статті є: визначити роль «емоційних» чинників у формуванні образу міста; обґрунтувати шляхи його розвитку; здійснити пошук оптимальних поєднань емоційного й аналітичного у формуванні позитивного образу міста.

Вирішуються завдання:

1) виявити й обґрунтувати структурну модель образу міста, визначити, як у сучасних умовах трансформується це поняття;

2) оцінити вплив емоційних чинників на процеси в місті та його образ;

3) дослідити феномен образу міста, його емоційної складової на прикладі вибраних міст;

4) обґрунтувати вимоги до формування позитивного образу міста, визначити шляхи, розкрити засоби й шляхи його підсилення.

Методи дослідження:

- критичний аналіз розроблених стратегічних документів розвитку міст для відображення феномену образу міста;

- соціологічні опитування для виявлення сприйняття міста мешканцями і приїжджими;

- експертна оцінка й образ міста з використанням лінгвістичних змінних;

- описання власних емоцій при сприйнятті міст та визначенні його образу.

Виклад матеріалу. Категорійно-понятійний апарат та дослідженість проблеми. Емоції – це реакції на зовнішні й внутрішні подразники, які проявляються у вигляді різних психічних станів людини та розкривають її ставлення до оточення. Виявляються позитивні й негативні емоції в оцінці об'єкта чи явища. Можливі такі прояви емоцій, як емоційні реакції, емоційні стани, емоційні стосунки.

Сприйняття – це психічний процес відображення предметів і явищ органами чуття, їх розуміння й цілісного відображення.

Образ міста – цілісна сукупність ознак міста, яка запам'ятовується й викликає асоціації; пов'язується з його неповторністю та унікальністю як складовими цього феномена.

Структурна модель образу міста – сукупність зовнішніх ознак і внутрішньої сутності образу, відносин між ними, що визначають його неповторність.

Неповторність (унікальність) міста – сукупність специфічних характеристик, що робить його не схожим за рисами на ті, що переважають у певній групі об'єктів. Як і унікальність людини, визначається світоглядом, талантом, зацікавленнями, страхами тощо.

Серед дослідників, котрі приділяють увагу сучасній міській проблематиці, зокрема питанню планування й організації міського простору, слід виділити Л. Мамфорда [24], Р. Флориду [20], З. Баумана [19]. Окрему групу складають дослідники феномена нематеріального в місті – це головні філософи, культурологи, соціологи, політологи й правники. Пізнавальними є напрацювання М. Вебера [25], роботи представників Чиказької школи Л. Вірта [22] й Р. Парка [23]. Серед українських дослідників порушені у статті аспекти емоційної складової формування образу міста розглядають, зокрема: М. Габрель [4] – опрацювавши теоретико-методологічні основи розвитку містобудівних систем на основі моделі п'ятивимірного простору міст, серед множини характеристик і показників містобудівного простору досліджує його нематеріальні складові; М. Дьомін [5] – обґрунтував модель, яка включає людину, середовище й діяльність, з системою ландшафтно-екологічних, функціональних та урбаністичних характеристик; Ю. Криворучко [8] – вивчає сакральність простору міст; В. Тімохін [15] – гармонійність еволюційної динаміки самоорганізації містобудівних систем, розкриває проблеми й шляхи гармонізації міського розвитку; Б. Черкес [16] – національну ідентичність міського простору. Представник Харківської школи архітектури – однієї з найпотужніших в Україні, Ю. Шкодовський [17], розглядаючи проблеми еколого-містобудівної стійкості й змінюваності

міського середовища, переконаний, що активізація соціально-економічного потенціалу мешканців, гуманізація архітектурного середовища сприяє його екологічній реабілітації.

Висхідна гіпотеза полягає в тому, що врахування та розкриття унікальності міст і феномена нематеріального є ефективним шляхом їх перспективного розвитку й обґрунтованості урбаністичних рішень; місто ж для ефективного розвитку мусить ширше використовувати власні активи.

I. Теоретичні передумови дослідження «емоційності» та образу міста. Теоретичне переосмислення феномену образу міста включає: 1) здійснення класифікації психотипів людей для урбаністичних завдань, опираючись на знання соціоніки [19]; 2) обґрунтування структурної моделі образу міста, використовуючи модель п'ятивимірності містобудівного простору [4]. Основою дослідження стала аксіома: міста, як і люди, мають свій характер, душу, реакції на різні подразники, моральність і духовність, рівень культури та освіченості, стан духовного й фізичного здоров'я, цінності, соціальні очікування, тип поведінки тощо. Авторів цікавило емоційне сприйняття міста та робилась спроба інтегрувати його емоційний образ. Ключове питання, яке задавалось, – як емоційно сприймаєте ви конкретне місто та з яким образом воно асоціюється.

1) *Психологічна типологія як система орієнтирів і поведінки людей.* У дослідженні автори скористались знаннями про психологічну типологію як систему індивідуальних орієнтирів і стереотипів поведінки людей, зокрема знаннями з соціоніки стосовно міста й містобудівних завдань [1–3]. Існують два методологічні підходи до дослідження цього явища:

- виявити й осмислити центральний (системотворчий) елемент, здійснити класифікацію на цій основі (типологічний підхід з урахуванням системного сприйняття особи, зведення різноманіття індивідуальних форм до невеликої групи типів, що об'єднані навколо головного елемента);

- розділення психіки на складові, осмислення суті частин і розробка

класифікації на основі відмінності частин у цілому (зведення ознак до найпростіших, виявлення й аналіз зв'язків).

На сьогодні існують тисячі найрізноманітніших психологічних класифікацій, що вирізняються масштабом узагальнень, мірою внутрішньої узгодженості та іншими класифікаційними ознаками. Наприклад, типологія темпераменту людини за *Гіппократом* – холерик, сангвінік, флегматик, меланхолік; за *П.Б. Ганушкіним*: психотипи – циклоїдна астеніна, нестабільні, антисоціальні, конституційно дурні; а також підгрупи депресивні, збудливі, емоційно лабільні, невротичні, психостеніки, мрійники, фанатики, патологічні брехуни; *психотипи за А.Е. Лічко* – параноїк, епілептоїд, шизоїд, гіпертип, психастенік, чутливий та ін. [18].

Психологія типів людей, розроблена Юнгом [14], базується на таких критеріях: 1) інтуїція, 2) мислення, 3) почуття, 4) сприйняття. Дослідник виділяє дві категорії – екстраверти та інтроверти: перші люблять спілкування, мають багато друзів, проводять час у компаніях, не люблять конфліктів і намагаються їх уникати; другі схильні до самотності, люблять філософствувати, не обмінюються емоціями, намагаються на своєму, навіть якщо розуміють, що помиляються.

Наприкінці ХХ ст. А. Аугустиновичюте [1] на основі типології Юнга запропонувала ряд нових гіпотез про психотипи людей, назвавши типологію «соціонікою». Н. Медведєв [10] розглядає окремі аспекти інформаційної взаємодії психіки зі світом. В. Єрмак [6] виводить дослідження на рівень системного підходу взаємодії людини зі світом. Ці та інші знання дозволяють по-новому підійти до розуміння (пізнання) людини, прогнозування міжособистісних відносин, відносини в групах і колективах. З'являється можливість *застосувати соціонічний аналіз у різних предметних сферах, у т.ч. в архітектурі та урбаністиці.*

Зупинимося детальніше на одній із класифікацій психотипів людей, яка, на нашу думку, є ефективною для вирішення задач містобудування. Карл Леонгард

«АРХІТЕКТУРА»

(німецький психіатр) виділив такі психотипи людей [21]:

- люди дії (гіперемоційний тип) – енергійні, заповзяті, оптимісти, люблять славу, авторитарні, важкі у спілкуванні, стають збудниками конфліктів;
- люди з дистримом – сором'язливі, повільні, малоініціативні, уникають компаній, сповільненого ритму життя, рідко вступають у діалог, недовірливі, уникають конфліктів, шукають компромісів;
- циклоїди – перепади настрою, залежна від настрою циклічна поведінка;
- збудливі (дратівливий тип) – з ними складно ладнати, непрогнозований перехід зі спокійного стану до збудженого, дрібниці викликають роздратування, вважають себе недооціненими (виникає гнів, конфлікти), легко відходять від конфлікту і негативу;
- заблокований тип – незрілі, образливі, мстиві, нудні, завжди незадоволені, ініціатори конфліктів (їх намагаються уникати);
- педантичний тип – культивують порядок, акуратність, конкретні в діях, цінують деталь, люблять вимагати, часто поводяться як бюрократи, цькують оточуючих, нудні. Ідеально виконують свою роботу;
- тривожливий тип – сором'язливі, скромні, безініціативні, не спроможні самостійно приймати рішення, схильні до депресії, не можуть діяти без допомоги інших людей;
- зворушливий (емоційний) тип – емоційні, чутливі, співчутливі, чуйні, переживають більше, ніж вимагає ситуація, відповідальні, беруть все до серця;
- демонстративний тип – люблять бути в центрі уваги, товариські, творці сюжетів і пліток, з допомогою інтриг, зіштовхуючи інших людей, досягають лідерства і влади;
- піднесений тип – креативні, мають щирі почуття й переживання, навіть банальні предмети і явища можуть викликати дитячу радість чи великий смуток. Не розуміються на людях (часто завищують себе й інших), легко

змінюють настрій, милосердні, співчутливі, іноді неврівноважені, схильні до протестності.

2) *Структурна модель образу міста*. Доцільним видається застосування моделі п'ятивимірного простору «L – F – U – G – T», яка, на нашу думку, є конструктивною для аналізу проблем, прогнозування наслідків та обґрунтування засад нової просторової політики великих міст [4]. Характеристики окремих вимірів і їх взаємодії дозволяють упорядкувати інформацію з урахуванням вимог системності й ієрархії, цілісності методології аналізу проблем. Масив взаємодії дає змогу виявити найважливіші комбінації в проблематиці міст.

Містобудівна діяльність – це передусім функціональна задача, а відповідно, *функціональний вимір* є пріоритетним. Для реалізації функції міста необхідні ресурси, віднесені нами до *виміру умов*. Людина виступає і як суб'єкт, і як об'єкт у цій проблематиці – місто створюється для людей і людьми. Функції реалізуються в *геометричному просторі*, а на їх реалізацію витрачається *час*, отож і ці виміри мають вагоме значення для міст. Стисло розкриємо алгоритм застосування запропонованої моделі для виявлення й аналізу проблем емоцій і емоційного сприйняття образу міста. Зазначимо, що проблеми виникають унаслідок невідповідностей насамперед цілей і умов: цілі формуються людиною (суб'єктивна складова), а умови характеризують об'єктивну складову просторової ситуації

1. *Людський вимір* (людина), головна складова творення і функціонування міст, включає такі духовно-ментальні групи характеристик, як освіченість, толерантність, система цінностей, характеристика сімей. Містобудівна діяльність є складовою внутрішньої політики держави, тож серед характеристик цього виміру також ті, що характеризують владу, передусім компетентність місцевої влади та її розуміння задач управління й розвитку міста.

2. *Вимір умов*. На містобудівну діяльність і функціонування міст визначально впливають політико-правові умови,

багато з яких є результатом процесів і явищ, не залежних від місцевої влади, – політика державної й регіональної влади, створення правових умов до активізації чи стримування розвитку міст. Скажімо, у сьогоденних умовах конфлікту на сході України значна частина заможних людей розглядає «безпечні» регіони й міста як привабливі для інвестування в будівництво і придбання нерухомості. Доцільно виділити також умови розташування міста, вимоги й умови інвестування. Важливими є умови розташування міста в системі розселення: відносини міста з оточенням, процеси субурбанізації й можливості регулювання відносин міста з близьким оточенням, розміщення тут нових загальнономіських функцій. Стосовно розвитку міст виокремлено як загальнодержавні, так і локальні вимоги й обмеження.

3. *Функціональний вимір*. Традиційно функції систем розділяються на зовнішні, внутрішні та функції узгодження. Слід підкреслити, що ефективно вирішення проблем міста підвищує його атрактивність, «притягує» інвестиції й соціально-економічний розвиток усіх сфер міста. Ця складова міської функції охоплює ринок нерухомості, ціноутворення, вартість окремих складових, у т.ч. земельної. Функції узгодження передбачають погодження всіх видів діяльності в місті, зокрема розбудову офісів, промислових і об'єктів соціальної інфраструктури.

4. *Геометричний вимір* (конфігурація, масштаб, функціональне й структурне розпланування міста) – це насамперед територіальні можливості та характеристики. Вирішальною є характеристика компактності й щільності міста як відношення кількості мешканців до територій. Компактність і висока щільність забудови обумовлюють територіальні проблеми для забудови. Структура розпланування міста та його функціональна структура визначають проблему розбудови інженерної й транспортної інфраструктури, а також відрахувань на їх розвиток при обґрунтуванні рішень із розвитку міста.

5. *Часовий вимір* охоплює минуле, сучасність і перспективи міста. Більшість міст України історичні, що накладає певні

проблемні ситуації, водночас підвищуючи шанси їх успішного вирішення. Постають вимоги збереження історичного середовища, модернізації житлових будинків і реконструкції історичних територій, ревіталізація деградованих територій. Сучасність у часовому вимірі визначається часовими характеристиками реалізації проєктів.

Просторова політика, у т.ч. формування образу міст, має хронологічно узгоджувати всі виміри, прогнозуючи наслідки, нові явища і процеси. Аналізуючи взаємозв'язки між виділеними вимірами простору й виявленням проблемних ситуацій, викликаних їх неузгодженістю, основну увагу зосередимо на *подвійних поєднаннях вимірів*, а також тих, що включають вимір «людина». Взаємодія вимірів «людина – умови» виявляє можливості й бажання людей щодо умов проживання та діяльності (комфортність, екологічний стан, забезпеченість ресурсами); ресурсні можливості міста й держави в сприянні їх задоволення. Доцільно аналізувати проблеми, пов'язані зі станом ресурсів і умов міста, щодо покращення умов життя і діяльності мешканців, а також умови для інвестицій у місто.

Взаємопоєднання LF описує функціональні показники простору, співвіднесені з людським виміром, та характеризується показниками забезпеченості й зайнятості населення. Аналізуються проблеми, пов'язані з достатністю функцій з погляду мешканця (робочих місць, об'єкти обслуговування, транспортна доступність). Сфера зайнятості трактується як функціональна самореалізація людини й охоплює ментальні характеристики людини, її культуру та освіту. Людина як вимір включає також професійність влади та активність інвесторів.

Поєднання LT характеризує динамізм людського виміру (природний і міграційний рух населення, маятникову міграцію), визначає демографічні й міграційні проблемні ситуації. Оскільки часовий вимір розглядається як історія, сучасність і майбутнє, постають умови для аналізу проблем збереження традицій, історичного минулого та його популяризації.

Поєднання людина – геометрія (LG) включає взаємодію людини й геометричного виміру (масштаб, конфігурація, освоєність простору); аналізуються проблеми порушення щільності та розподілу населення по території міста, стану комфортності життєвого простору. Взаємодія «умови – геометрія» (UG) вказує на просторову локалізацію умов у місті, наприклад, розміщення вільних ділянок, що надаються для забудови, потреби їх врахування при вирішенні проблем розвитку, зокрема, розбудови інфраструктури міста тощо. Аналізуються проблемні ситуації, пов'язані з різноманітністю й концентрацією умов і ресурсів у просторі міста – неоднорідності міського простору.

FG розкриває розподіл функцій на території, що визначається показниками їх щільності у просторі міста. Проявляються проблемні ситуації, пов'язані з пошуком оптимальних масштабів для різних функцій, проблеми функціональної достатності (гармонійності, а не тільки прибутковості), постає можливість поглиблено їх аналізувати. FX розкриває ефективність використання умов міста (природних, розміщення, вимог) у функціональному відношенні: проблеми використання умов під певні функції, їх розміщення. Кожна функція міста, даючи корисність, супроводжується шкідливими наслідками (особливо це стосується переробки відходів та інших екологічно агресивних функцій); постає проблема їх розміщення, обґрунтованості функціональної організації. XT характеризує зміни умов міста в часі. Існують проблеми погіршення екологічної ситуації, збільшення негативних наслідків впливу на умови у зв'язку з трансформацією вимог до простору: аналізуються екологічні проблемні ситуації, обґрунтування впливу нових інвестицій на навколишнє середовище. GT – зміни геометричних характеристик у часі (масштабу, конфігурації, освоєності простору): аналізуються проблеми розширення міст, ефективних відносин міст з оточенням, змін функціонально-планувальної структури, що обумовлені стабільністю розпланування і динамічністю змін у місті, збільшенням

невідповідності між цими вимірами простору в сучасних містах.

Потрійні поєднання вимірів розкривають ширші можливості аналізу, структуризації проблем міст і містобудівної діяльності. Оскільки саме людина виступає «генератором» проблемних ситуацій у містах і містобудівній діяльності, найкраще розкриваються проблеми міста при введенні її до поєднань вимірів міського простору. Наприклад, неузгодженість вимірів (L–F–X), коли людина прагне реалізувати себе в місті, але, не враховуючи умови місця, де вона може реалізуватись, формує проблеми собі та місту. При розгляді взаємодій аналізуються проблемні ситуації функціонального зонування міста. В об'ємі взаємодій функціонального, геометричного й виміру умов (F–G–X) окреслюється простір, що характеризує умови міста на певних фрагментах. Поєднання векторів LXG окреслює характеристики стану ресурсів середовища міста, характеризує ресурсну ситуацію в місті (аналіз проблемних ситуацій, пов'язаних із неефективним використанням ресурсів). LXT розкриває взаємодію впливу людини та умов міста в часі.

Почетвірні поєднання передбачають фіксацію одного з вимірів: фіксуючи умови, виявляємо клас проблем і задач типового проектування, а з введенням виміру умов відбувається прив'язка до конкретних умов міста і вимог замовника; фіксуючи вимір часу, виділяємо проблеми і задачі передпроектного аналізу, оцінки стану міста на певний момент, а введення вектора часу в напрямі ретроспективи формує проблеми й задачі, пов'язані з історією міста; фіксація функцій окреслює аналіз естетичних і композиційних проблем і задач.

LXFG розглядає всі виміри, крім часу; окреслюється множина проблем, пов'язаних зі структурою простору; можливості їх поглибленого аналізу. LXFT – ситуація, коли геометричний вектор фіксований: виділяються проблеми, пов'язані з процесами в містах (умови можуть змінюватись або вичерпуватись у часі, творячи проблемні ситуації); можливості аналізу процесів у просторі міста та ситуацій,

пов'язаних з їх неефективністю. LXGT (не розглядаємо функціональний вимір) – створюються умови для виявлення й аналізу проблем, пов'язаних з ресурсами простору в образі міста: задачі аналізу ресурсних проблем, їх розміщення, використання та управління ними. FXGT – відображаються проблеми умов функціонування простору. Фіксація виміру людина дозволяє досліджувати простір міста як абстрактну структуру та моделювати взаємовідносини, що добре піддаються формалізації.

Повна множина поєднань (п'ятивимірні) творить інтегральні характеристики простору, включаючи показники його корисності, економічності, екологічності та естетичності. Постають інтегральні завдання підвищення ефективності й гармонійності міст, що вимагає розгляду всього масиву характеристик простору міста. Використовуючи модель п'ятивимірності та побудувавши матрицю взаємопов'язань вимірів, можна: виділити множину характеристик простору міст з виокремленням групи інтегральних макрохарактеристик просторових ситуацій; впорядкувати проблемні ситуації, здійснити їх аналіз та обґрунтувати основи нової просторової політики у містах. Інтегральні макрохарактеристики образу міста охоплюють емоційні характеристики:

- індекс соціально-політичного стану міста;
- індекс економічної активності;
- індекс якості міського середовища для проживання;
- індекс просторової впорядкованості міста;
- структури й форм співвідношення житла різних типів (приватного, дохідного, соціального) та різноманітних цільових груп мешканців;
- форм інвестицій у будівництво з поділом відповідальності та ефектів від нього (особливо інвестицій у суспільне будівництво);
- відношення до спеціальних соціальних груп (неповносправні, довготривалі безробітні, безхатченки, самотні старіючі особи, багатодітні сім'ї, студенти та ін. категорії, визначені за

критеріями прибутків, віку, цивільного стану, стану здоров'я, походження, раси);

- відношення міста до суспільної інфраструктури, участь у її розбудові;
- розміщення нового будівництва в просторі міста;
- відношення до реконструкції житла, збереження історичного середовища в умовах ринку.

II. Аналіз стратегічних документів розвитку міст. Останніми роками в Україні критикуються діючі генплани, ігнорується їх виконання – вважається, їх розробка здійснювалась на радянській методологічній платформі, яка не відповідає новим реаліям життя міста й містобудівним задачам сьогодення. Навзамін пропонуються десятки різноманітних стратегічних документів, розробка яких відбувається на схожих методологічних засадах і опирається на європейський досвід створення такого типу документів [7; 11; 13]. Для прикладу, у Львові з 1991-го по 2010 рр. було розроблено 115 стратегій, програм і концепцій за регіональним і галузевим принципами. Головна увага в них акцентується на: якості життя, яке у більшості випадків трактується як можливість проведення вільного часу; формуванні міста як спільноти та пошук синергетичних ефектів від залучених різних суспільних груп; розширення демократії і прав мешканців, що пов'язується з ідеями «почути голос» мешканців; підтримання ініціатив знизу; перебудови громадського суспільства тощо [9; 12]. Поза увагою залишаються питання виділення унікальності міста в розвитку його просторових структур. Скажімо, розробляючи стратегію розвитку Львова, слід враховувати ментальність мешканців – їх релігійність, довірливість, націоналізм; користуватись лінгвістичними змінними, які виражаються словами, а не показниками; використовувати передусім експертні й соціологічні методи (опитування, анкетування), а також історичний і логічно-аналітичний; розглядати якісні характеристики простору міст та їх вплив на систему (показники, які не можна виразити кількісно: краса ландшафту – краєвиди, їх гармонійність; рівень

«АРХІТЕКТУРА»

культури спільноти – релігійність, політична, правова, адміністративна свідомість; історичні особливості міста, відображені в архітектурній спадщині). Унікальність і ефективність – дві сторони урбанізованих систем, які не варто протиставляти.

Аналіз стратегій розвитку міст України, зокрема Львова, вказує на ігнорування емоційних складових та відсутність цілісного розуміння образу міста. Водночас деякі частини цих документів базуються виключно на емоційному трактуванні. Виділимо конкретні особливості й невідповідності.

У «Комплексній стратегії розвитку Львова 2012–2025» [7] бачення і місія не обґрунтовані, а емоційно виведені, не уточнено зміст цих термінів (багато гарних слів, та мало конкретики), що недопустимо в такому документі. Визначення функціональних понять Стратегії не може базуватись лише на інтуїції. Правильніше було б окреслити глобальну мету і локальні цілі різного рівня. Локальні цілі можуть мати локальні стратегії – збереження історичного середовища, розвитку соціальної сфери, екологізації середовища тощо; локальні стратегії можуть бути суперечливими й потребувати узгодження (територіального – через зонування і вирішення задач розпланування і розміщення; часового). Важливим є визначення пріоритетів у досягненні глобальної мети.

Стратегія розвитку Івано-Франківська має на меті вирішення сукупних проблем та реалізацію спільних завдань щодо ефективного розвитку громади – раціонального використання ресурсного потенціалу, створення комфортних умов життя мешканців, забезпечення екологічної безпеки й вдосконалення територіальної організації міста. Це досягатиметься загальною реалізацією влади, громади і бізнесу. Оцінюючи Стратегію, виділимо більшу її конкретність (порівняно з львівською), водночас недостатнє врахування в обґрунтуванні шляхів розвитку нематеріальних чинників і якісних характеристик міського простору.

Наріжним каменем обґрунтування перспектив розвитку, розробки містобудівних документів радянської доби служив

демографічний прогноз і визначення економічних перспектив міста. Обґрунтуванню принципів розробки Стратегії приділено багато уваги, декларуються правильні принципи (сталості розвитку, максимального залучення всіх наявних джерел інформації, широке використання експертної думки; поєднання стратегій, розроблених на різних підходах – з залученням зовнішніх експертів, створені керівництвом міста й за участі міської громади), проте ці документи є декларативними.

Доцільно розрізняти методологію (як систему методів) розробки стратегій і принципи розвитку системи. Щодо *принципів розробки Стратегії* відзначимо:

- обґрунтування цілей потребує дослідження й оцінки ресурсів (не може бути оперте на загальні фрази сталого розвитку);

- методологія системного підходу передбачає системний аналіз, а не лише окремі фрагментарні опитування й висновки (розробляли документи розумні люди, які не володіють методами системного аналізу);

- суб'єктивно визначаються пріоритети, не вказано методи, якими вони визначені. Методів професійного аналізу й оцінки стану системи існує багато (методи попарного порівняння; визначення пріоритетів; метод аналізу ієрархій (МАІ), який дозволяє з множини варіантів вибрати ефективне рішення); важливим є й питання часових пріоритетів.

При розробці Комплексної стратегії першість віддано громадській думці. Громада (мешканці), їх думка важливі, проте при керуванні лише емоціями й почуттями з'являються загрози помилок (емоції в кожного свої). Отже, думка громади не може домінувати при визначенні основних положень стратегій розвитку міста. Існують питання, відповіді на які варто шукати в громаді (наприклад, характеристика маршруту до праці чи послуг, зацікавлення й інтереси, вимоги до сфери обслуговування – кожен мешканець є користувачем послуг, тощо), але при визначенні перспектив розвитку міста постає потреба питати фахівців, які володіють відповідним інструментарієм і відповідальні за

свої пропозиції. Таким чином, думка фахівця повинна переважати, а обґрунтування підтверджуватись кількісно.

Для порівняння в стратегіях розвитку міст Польщі при їх розробці експертами максимально враховано громадську думку. І це правильний підхід, тобто здійснено поєднання опитування (соціологічних), експертних і аналітичних методів. Важливим є і питання визначення експертів. Існують методи кількісної оцінки експертів (шкала оцінки їх думки): будь-хто може назвати себе експертом, а відповідно, рішення часто приймають дилетанти, результати іноді стають проблемними для міста. При виборі експертів повинні домінувати кількісні показники й альтернативи вибору.

Стосовно принципів розвитку міст у стратегіях декларується принцип сталого розвитку та синергетичний (сумуючий, взаємодій) ефект, який насправді не досліджується, зокрема взаємодія міста й оточення. Розкриття взаємодій – велика аналітична робота з виявлення, аналізу та врахування ефектів (що розвивати, а що «погасити»). У Комплексній стратегії розвитку Львова водиться поняття *усвідомленого* вибору, хоч вдалішим видається застосування *обґрунтованого* вибору. Декларується вибір варіантів, які не конкретизуються, не вказано критерії їх оцінки й відбору. Обґрунтовано пріоритети і допускається, що вони рівного значення. Насправді обґрунтування пріоритетів – складне завдання (функціональні, часові тощо), важливо визначити їх ієрархічні рівні. Декларуються перешкоди для втілення концепції, які, на нашу думку, у багатьох випадках можуть виступати сильними сторонами розвитку міста.

III. Емоційне сприйняття та образ міст. Дослідити й розкрити образ міста автори спробували на прикладі емоційного сприйняття міст, у яких проживають, або де перебували: *Рим, Відень, Москва, Київ, Лодзь та Львів.*

Рим – місто, в якому один із авторів відбув християнські реколекції у липні 1999 року (група налічувала 19 осіб – представників вищої школи Західного регіону України та священників-лекторів).

Окрім лекцій (історія Української церкви, Віра і невірство, Християнська етика, Християнське мистецтво), відбувались щоденні екскурсії й відвідування найважливіших об'єктів у місті. Безперечно, воно унікальне у світі давньою історією, багатою культурою й величними пам'ятками архітектури, проте сьогодні з романтичного перетворилось у хаотичне. Рим – незрозуміле місто, байдуже, егоїстичне, намагається зіштовхувати інших, щоб досягти лідерства і влади. Крім того, одночасно це місто веселе й легковажне.

Відень – хоч автори зосередились на дослідженні конкретних проблем («міста й оточення» – відносини з віденським лісом і річкою Дунай; системи громадського транспорту – порівняння з громадським транспортом найбільших міст України; вирішення питання транспортних розв'язок), не менше уваги було приділено емоційній оцінці міста, чому сприяло, зокрема, спілкування з представниками української діаспори. Загалом місто, яке у кожного асоціюється з розкішними бальними залами, класичною музикою (нею насичене навіть повітря), місто високого мистецтва, музеїв і театрів, оцінювалось як ідеальне для життя. Відень – спокійне й солідне. Незважаючи на значний відсоток некорінних мешканців, тут відчувається сила спокою. Місто зробило всіх мешканців віденцями, які гордяться і люблять його. Спокій і солідність спостерігається як в архітектурі та просторі міста, так і в людях, їх поведінці. Це педантичне місто, що культивує порядок і акуратність, конкретні дії й увагу до деталей.

Москва – один із авторів упродовж дев'яти років радянського періоду навчався й періодично проживав у цьому місті, виконував і захистив тут кандидатську дисертацію, мав можливість спілкуватися як із професорами, так і з мешканцями. Єдина світла сторона цього періоду – спілкування з керівником проф. Іллею Мойсеєвичем Смоляром. Це грішне, суєтне та безпідставно амбітне місто (не випадково воно не лише через неприязне ставлення визнано, за даними журналу для мандрівників *Travel+Leisure*, найбільш недружнім у світі до туристів). Місто-моралізатор,

«АРХІТЕКТУРА»

завжди невдоволене й роздратоване, мстиве, з непрогнозованою поведінкою. Як і грішна людина, воно не признається в своїй гріховності, видає її за праведність, претендує на особливі духовні цінності та геополітичну місію. Це місто емоційно чуже людям з іншими вартостями, і притягує людей без принципів, низької моралі та сумнівних цінностей. Серед друзів авторів є такі, кому ще в радянський період пропонували працю в Москві (у т.ч. в МДУ), але вони відкинули ці пропозиції з причин психологічно-духовної несумісності сутності цього міста.

Київ – наші сприйняття склались не лише з власних емоцій, а й думок фахівців. Місто нагадує недооцінену сором'язливу людину, яка, з одної сторони, сама страждає, з другої, – сприймає себе меншшовартісною, як людина без гордості. Недооцінка складається з присутності в місті значної кількості мешканців, байдужих до нього (як і до України), які розглядають місто егоїстично, з позицій бізнесу і власних інтересів. Недооцінка може виражатись у гніві, викликати конфлікти, але місто легко відходить від негативу і протистояння. «Незрозуміле» місто, не спроможне на самостійні дії. Місто давньої історії, святе апостольське (апостол Андрій прийшов на Київські кручі, а не на Ленінські гори в Москві), мало б вібрувати історією й гордістю, проте, за даними соціологічної групи «Рейтинг», яка оприлюднила [результати](#) всеукраїнського муніципального опитування, проведеного 2017 р. від імені Міжнародного республіканського інституту, тут лише 2,2% мешканців пишаються своїм містом. Крім того, місто сприймається як скоробагачко – людина, яка в різний спосіб стала багатою і при своїй меншшовартості «робить із себе велику», поводить не так, як відповідає столичному статусу.

Лодзь – місто, в якому один із авторів проживає і працює в Інституті загосподарювання середовища і просторої політики Університету Лодзі багато років, відслідковує зміни його образу. Це зрозуміле, просте й надійне місто (як і надійні та прогнозовані люди). Місто креативне, оптимістичне й енергійне. Незважаючи на

близькість Варшави, яка намагається відтягнути найкраще для своїх потреб, Лодзь активно трансформується і розвивається. Реалізуються великі інвестиції в ревіталізацію колишніх промислових територій, розвиток транспортної інфраструктури. У місто прийшли відомі іноземні фірми та активізувалось ділове життя – є постійна потреба працівників у різні сфери господарювання. Це пояснюється як історією міста як промислового центру Польщі (центру ткацтва), так і успішною адаптацією до нових політичних і соціально-економічних умов (на відміну від багатьох промислових міст України, де люди й міста деградують, сьогодні є сірими й похмурими). Простота й зрозумілість міста пояснюється і чіткою розпланувальною структурою, без надмірних «вихилясів» та надуманості, що створює умови для зручного орієнтування.

Львів – розгублене, «колишнє» місто, яке шукає себе в нових реаліях. Місто колишньої архітектури, культури, яскравої історії. Сьогодні, втративши це, перетворюється в місто-гуляку (напивається, щоб забути), стає містом-офіціантом, що прислуговує багатим відвідувачам. Місто недовірливе, циклічної поведінки, безініціативне. Нагадує колишню інтелегентну людину, яка втратила свою творчу енергію, розважається, запрошує гостей у «свою майстерню», щоб похвалитись колишніми творчими напрацюваннями. Зростає засилля чужої культури й менталітету. Образ культурного осередку спотворюється, не може протистояти деградації. Місто «заклопотане» на грошах, нагадує пристарілого жениха, що шукає вигідну партію з гарним приданим (щоб стати власником великих коштів), пропонує себе з цією метою (будівництво музею, стадіону, проведення фестивалів), проте, отримавши гроші, не вміє ефективно ними розпорядитись. Проростають і нові паростки – відроджується духовність, енергійність і оптимізм, але ці процеси й явища не мають просторової підтримки, не досягли критичної маси, щоб перейти в нову якість – надати місту нового образу.

Окремо авторами було розглянуто образ міст Харкова, Полтави, Чернівців,

Івано-Франківська, Ужгорода, Дніпра, Одеси, але це інша розмова. Увагу звернемо лише на *Івано-Франківськ*, що видається особливо цікавим для сприйняття. Це закрите в радянський період місто з обмеженнями для відвідування, тривалий час перебувало під наглядом спеціально присланих людей з інших регіонів колишнього Союзу (тут зафіксовано високий відсоток спеціально присланих людей для виконання відповідних функцій). Місто асоціюється зі звільненою з ув'язнення людиною, яка була незаконно засуджена. І, як колишній ув'язнений, місто усвідомлює втрачене, намагається відродитись і знайти своє місце в новій системі цінностей. Водночас зберігається озлобленість за минулу несправедливість. Такий стан можна охарактеризувати як «роздвоєність» особи – місто увібрало в себе риси жертви і наглядча. Івано-Франківськ зазнав масштабних втрат у радянський період історії, набрався поганих манер, істотно втративши свої традиційні цінності. Колишні наглядачі та співкамерники-протестувальники з чужою ментальністю і чужими цінностями намагаються затримати його в минулому, не дають можливості звільнитись духовно і ментально. І сьогодні місто сприймається ментально привабливим для мігрантів з іншими цінностями, які в агресивний спосіб намагаються утвердити тут свої «тюремні» права і порядки (в місті найвищий питомий відсоток нових мігрантів серед міст Західного регіону держави).

IV. Підходи і пропозиції узгодження емоційного й аналітичного в обґрунтуванні рішень та формування позитивного образу міст. Соціологічні методи, з якими пов'язується емоційний підхід, ефективні при вирішенні певного класу завдань; аналітичні методи необхідні при вирішенні завдань розвитку містобудівних систем. Урбаністичні задачі прикладні, кожна їх група (клас, тип) має свої складові й різні критерії оцінювання – одні рішення оцінюються кількісними критеріями, інші – естетичними (якісними) характеристиками. Наприклад, комфортність середовища можна визначити і за якісними характеристиками, звести до

часткових показників. Постають вимоги сформувати структуру містобудівних задач, зрозуміти їх специфіку й окреслити сфери застосування соціологічних, аналітичних тощо методів. Від класифікації задач залежать методи їх вирішення. Важливо встановити значимість, перейти від загальних уявлень до конкретних завдань.

Методологічно правильним є підхід поєднання кількісних і якісних методів аналізу, використання кількісних і якісних характеристик і взаємодій. Доцільним видається застосування уже згадуваної моделі п'ятивимірного містобудівного простору: для характеристики й оцінки властивостей міста використовуються кількісні показники й якісні характеристики; співвідношення кількісного й якісного в обґрунтуванні розвитку міста та проектних рішень. (Кількісні показники важко заперечити; якісні – це вербальні характеристики, які, як вважається, надаються для визначення естетики чи комфортності, ідеологічних і політичних аспектів, ментальні та світоглядні). Якісні характеристики слід ідентифікувати та формалізувати. До уваги необхідно взяти: різний менталітет разом із різними зовнішніми вимірами створює умови для маніпулювання. Сьогоднішні зміни в суспільстві та містах є якісними.

Питання комфортності міста формується різними критеріями: безпечністю, можливостями отримати освіту, послугами з охорони здоров'я, екологічним станом, культурним різноманіттям і можливістю самореалізації, станом інфраструктури і т.д. Означені критерії індивідуальні, мають неоднакове значення для різних людей і соціальних груп: скажімо, є приклади, коли сім'я (родина) після виїзду розділяється, проживає в різних країнах (Ізраїлі вибирає та частина, для якої вищим пріоритетом є історична пам'ять і національна ідентичність; США – пріоритет за достатком, можливостями праці й самореалізації; Західна Європа – комфорт умов проживання, екологічні умови). Для узагальнення критерію комфортності доцільно використовувати коефіцієнт важливості та застосовувати кількісні методи (навіть за трибальною шкалою: важливо

(3) – мало важливо (2) – не важливо (1). Оскільки при оцінці матеріальних активів та визначенні їх вартості використовуються якісні характеристики й вагові коефіцієнти, можна підходити до оцінки перенести на оцінку образу міста та екстраполювати на його райони й зони.

Важливою складовою образу міста, що містить чимало якісних характеристик, виступають потреби людей (міста). Потреби відносяться до сфери обслуговування і з містобудуванням пов'язані функціональною сферою, тобто потреби та рівень їх реалізації в місті залежить не лише від містобудування, а й від стану економіки, екології, освіти, охорони здоров'я, можливостей духовної та культурної самореалізації тощо. Відповідно, оцінку стану (образу) міста, а згодом і визначення шляхів його розвитку слід розпочинати з оцінки забезпеченості потреб людей (безпека, побут, культурні, духовні і т.д.). Проте не лише сфера обслуговування зорієнтована на задоволення потреб людей. Сфера матеріального виробництва й створення матеріальних цінностей теж служить цій меті. Тобто потреби міста, що реалізуються матеріальною сферою, сферами побутового, культурного, духовного та іншого обслуговування, є фундаментальною категорією сучасного містобудування.

Інша умова нової методології – дослідження можливостей задоволення потреб (умови, ресурси – природні, часові, людські тощо). Перспективи розвитку міст можуть бути реалізовані з допомогою керованих (використовуваних в урбаністиці) і некерованих (враховуємо, наприклад, демографічні чи міграційні процеси) чинників. Визначення обмежень (імперативів) розвитку, тобто окреслення коридору розвитку, – ще одна умова обґрунтування ефективних шляхів розвитку міста. Відповідні імперативи (моральні й екологічні), у т.ч. і шкідливі наслідки від діяльності, теж складно визначити лише кількісними показниками, без залучення якісних характеристик.

Таким чином, пропонується нова методологія, яка поєднає логічно-аналітичний та емоційно-евристичний підходи до

оцінки стану (образу) міста та обґрунтування шляхів його розвитку. Інтегральним критерієм оцінки розвитку міста є приріст його соціально-еколого-економічної ефективності.

Висновки

1. Уточнено категорійно-понятійний апарат дослідження, що включає поняття емоції, сприйняття, образ та структурна модель образу міста, його неповторність і унікальність. Образ міста – це цілісна сукупність ознак, що запам'ятовуються й викликають асоціації.
2. Розглянуто теоретичні передумови дослідження «емоційності» та образу міста. Використовуючи знання з соціології, здійснено класифікацію психотипів людей з урахуванням завдань урбаністичної діяльності. Обґрунтовано структурну модель образу міста – цілісної сукупності зовнішніх ознак і внутрішньої сутності образу міста, а також відносини між ними. Модель образу розроблена на основі використання п'ятивимірного містобудівного простору.
3. Здійснено аналіз стратегій розвитку міст, зокрема розвитку Львова, яка розроблена без участі архітекторів-урбаністів. Дано оцінку основним положенням стратегій, визначено їх декларативний характер та низьку обґрунтованість, брак системності в аналізі та при оцінці стану міста, зафіксовано методичні помилки в обґрунтуванні проектних рішень. Деяко специфічний характер мислення урбаністів не віддзеркалено в обґрунтованих стратегіях, не розглядаються й містобудівні аспекти. Автори-розробники добре спрацювали, проте в межах власного світогляду, ігноруючи урбаністичні засоби.
4. Обґрунтовано підходи узгодження емоційного й аналітичного в формуванні позитивного образу міста та обґрунтуванні проектних рішень. Системний підхід, який має бути покладений в основу методології обґрунтування стратегій розвитку міст, передбачає оцінку потреб та їх задоволення через функції. Для реалізації функцій потрібні засоби (ресурси). Отже, при розробці

аналогічних документів підкреслена важливість оцінки ресурсів у місті (ними є нерухомість, земля, люди). Важливі й технології як спосіб досягнення цілей та обмеження до розвитку (імперативи).

Урбаністичне мислення, що є конкретним (обґрунтування, оцінка, вибір), широко використовує кількісні методи; застосовано сучасний інструментарій аналізу. Підкреслено, що для аналізу міста як складного ергатичного системотехнічного комплексу важливо врахувати емоційні (випадкові) складові, водночас обґрунтована лише на емоційних елементах стратегія не може бути прийнятною. Більшість архітекторів мислить категоріями об'єкта, а не категоріями міста, тож актуальне завдання вибору експертів. Таким чином, внесено зміни в методологію розробки стратегічних документів з ширшим використанням якісних характеристик, лінгвістичних змінних, дослідження ресурсів і можливостей задоволення потреб, визначення обмежень розвитку міста.

Результати дослідження можна використати для обґрунтування пропозицій стосовно нових концепцій просторової організації і розвитку Львова та Івано-Франківська. Вони стосуватимуться питань функціонального зонування, планувальної структури, розміщення нових об'єктів у складеному просторі міста, вдосконалення композиційної організації та покращення образу міста. Враження (емоції) мали б бути зосереджені в певних зонах, визначені зв'язки між ними, які забезпечуватиме громадський простір міста. За неоднаковими емоціями людина повинна скеровуватись у різні функціональні зони: спортивні емоції – стадіон, культурні – музей, релаксаційні – концерт тощо.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аугустинавичюте А. Коментарий к типологии Юнга и введение в информационный метаболизм. *Международный институт социологии*. 2003. Вып. 1. С. 26-33.
2. Брайсон Д. М. *Стратегічне планування для державних та неприбуткових організацій*. Львів: Літопис, 2004. 352 с.
3. Варда Я., Клосовскі В. *Острови надій: розробка стратегії локального розвитку*. Івано-Франківськ: Нова зоря, 2003. 339 с.
4. Габрель М. *Просторова організація містобудівних систем*. К.: А.С.С, 2004. 400 с.
5. Дьомін М., Левітан Я., Марков Ю. Київ. Комплексна схема транспорту. *Містобудування та територіальне планування*. 2005. Вип. 20. С. 4-10.
6. Ермак В. Д. *Классическая соционика. Системная концепция теории информационного метаболизма психики*. М.: Черная белка, 2009. 472 с.
7. *Комплексна стратегія розвитку Львова 2012-2025*. Львівська міська рада, 2011. URL: <http://management.lviv.ua/aktualno/news/item/492-stratehiya2025>
8. Криворучко Ю., Криворучко О., Петришин Г. Культурно-освітньо-мистецькі кластери у містобудівній тканині та середовищі міста. *Досвід та перспективи розвитку міст України*. 2013. Вип. 24. С. 33-46.
9. *Львів потребує стратегічного бачення розвитку і створення міської агломерації*. Зік, 2019. URL: https://zik.ua/news/2019/02/19/lviv_potrebuie_strategichnogo_bachennya_rozvytku_i_stvorennya_miskoi_1513401
10. Медведєв Н. П. *Политическая регионалистика*. М. : Альфа-М, 2005. 448 с.
11. Ремига Ю. С., Станко П.О. Концептуальні положення і пріоритети стратегічного розвитку України. *Проблеми підвищення ефективності інфраструктури*. К., 2010. Вип. 26. С. 157-166.
12. *Соціальний моніторинг якості життя у Львові*. Інститут міста, Соціологічна агенція «Фама» в рамках проекту «Зміцнення громад заради сталого розвитку міста» (Громади в дії) за підтримки ЄС. URL: <http://city-institute.org/index.php/uk/doslidzhennia/184-sotsialnyi-monitorynh-iakosti-zhyttia-u-lvovi-2017>
13. *Стратегія розвитку міста Івано-Франківська на період до 2028 року*. Івано-Франківськ, 2017. URL: <http://www.mvk.if.ua/uploads/files/44957-1.pdf>
14. *Типологія Юнга*. Український Соціон (УС): соціоніка українською. 2017, червень. URL: <http://ukrsocion.org/2017/06/26/типология-юнга/>
15. Тімохін В. Проблеми і шляхи гармонізації міського розвитку. *Строительство, материаловедение, машиностроение*: сб. науч. тр. 2016. Вып. 32, ч. 2. С. 37-42.
16. Черкес Б. С. *Національна ідентичність в архітектурі міста*: моногр. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2008. 268 с.
17. Шкодовский Ю. М. *Методологічні основи екологічної реабілітації архітектурногосередовища*: дис. ... д-ра архітектури: 18.00.01. Харків, 2007. 250 с.
18. Эглит И. М. *Определение соционического типа. Самоучитель от А до Я*. М.: Черная белка, 2010. 304 с.

«АРХИТЕКТУРА»

19. Bauman Z. *City of Fears, City of Hopes*. Goldsmiths College, University of London. 2003. Pp. 2-39.
20. Florida R. *The New Urban Crisis: How Our Cities Are Increasing Inequality, Deepening Segregation, and Failing the Middle Class—and What We Can Do About It*. Basic Books, 2017. 336 s.
21. Karl Leonhard K. *Das wissenschaftliche Werk in Zeitschriften und Sammelwerken*. Band 1–3 der Schriftenreihe der Wernicke-Kleist-Leonhard-Gesellschaft. Berlin, 1992.
22. Louis Wirth *on cities and social life*. / A.J. Reiss (ed.). Chicago: University of Chicago Press, 1964.
23. Park R.E., Burgess E.W., McKenzie R.D. *The City. Suggestions for Investigation of Human Behavior in the Urban Environment*. Chicago: University of Chicago Press, 1967.
24. Mumford's L. *The Culture of Cities*. New York: Harcourt Brace, 1938.
25. Weber M. *City*. In the book: *Favorites. The image of society*. Moscow: Lawyer, 1994.

Габрель Н.М., Косьмий М.М. ЭМОЦИОНАЛЬНАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ В ФОРМИРОВАНИИ ОБРАЗА ГОРОДА. В статье определена роль «эмоциональных» (нематериальных) факторов в формировании образа города; обоснованы пути его развития; осуществлен поиск оптимальных сочетаний эмоционального и аналитического в формировании положительного образа. В частности: выявлена и обоснована структурная модель образа городов, определено, как в современных условиях трансформируется это понятие; оценено влияние эмоциональной составляющей и нематериальных факторов на процессы в городе и его образ; исследован феномен образа города, его эмоциональной составляющей на примере выбранных городов; обоснованы требования к формированию положительного образа города, определены пути, раскрыты средства и пути его усиления. Авторами на основе критического анализа разработанных стратегических документов развития Львова и

Ивано-Франковска раскрыто отображения феномена образа города в документах; социологическими опросами обнаружено восприятие города жителями и приезжими; применено экспертную оценку с использованием лингвистических переменных; а также описаны собственные эмоции при восприятии образа городов.

Ключевые слова: эмоции, восприятие, образ города, структурная модель образа города, его неповторимость (уникальность), многомерность пространства города.

Gabriel N. M., Kosmii M.M. THE EMOTIONAL COMPONENT IN SHAPING THE IMAGE OF THE CITY. The article defines the role of «emotional» (intangible) factors in shaping the image of the city; substantiates the ways of its development; conducts the search for optimal combinations of emotional and analytical components in shaping the positive image. In particular, it identifies and substantiates the structural model of the images of the cities as well as determines how this concept is transformed in modern conditions; it evaluates the influence of the emotional component and intangible factors on the processes in the city and its image; it researches the phenomenon of the image of the city and its emotional component on the example of the selected cities; it substantiates the requirements for forming a positive image of the city, determines the ways and reveals the means of its improvement. Based on a critical analysis of the strategic documents on the development of Lviv and Ivano-Frankivsk, the authors revealed the reflection of the phenomenon of the image of the city in the documents; the sociological surveys revealed the perception of the city by residents and visitors; peer review using linguistic variables was conducted as well; the author also described his own emotions when perceiving the image of the cities.

Key words: emotions, perception, the image of the city, the structural model the image of the city, its uniqueness (uniqueness), the multidimensionality of the city space.

DOI: 10.29295/2311-7257-2019-98-4-86-97

УДК 72.03+712

Ладигіна І. В.

*Харківський національний університет будівництва та архітектури
(вул. Сумська, 40, Харків, 61002, e-mail: irina.lad.irina2017@gmail.com; orcid.org/0000-0001-8370-5783)*

НОВІТНІ САДИ ТА ПАРКИ ЯК ФЕНОМЕН ГЛОБАЛЬНОГО ЕТАПУ ПРОЦЕСУ УРБАНІЗАЦІЇ

Розглядається перетворення садів та парків під впливом геоурбаністичних, структурно-планувальних, соціально-економічних, культурних та науково-технічних особливостей сучасного глобального етапу процесу урбанізації. Виявляються нові тенденції у формуванні садів та парків, що включають взаємопроникнення парків та міської забудови; використання садів та парків для відновлення деградуючих територій або їх повторного використання в місцях виносу виробничої складової господарського комплексу з метою поліпшення екологічної ситуації; застосування новітніх технологій для вирішення не тільки інженерних, а й естетичних завдань.